

Basarabia și generalul Broșteanu-schiță de portret

Col. Dr. Constantin MOȘINCAT

„Conștiința unității de neam se întinde dincolo de Nistru și împrejurarea că oastea României călca pe pământul fraților răpiți, mă făcea să înțeleg însemnătatea covârșitoare de mare a acestui fapt istoric și să mă gândesc la urmările nemăsurate sub raportul idealului național”

Onisifor Ghibu.

Pentru o corectă înțelegere a acțiunilor pe care Divizia 11 Infanterie le-a desfășurat în Basarabia, sub comanda generalului Ernest Broșteanu, este necesar să facem o sumară reconstituire a evenimentelor petrecute în Rusia începând cu 2 martie 1917. Abdicarea împăratului Nicolae II (Romanov) și apoi renunțarea fratelui său, marele duce Mihail Alexandrovici la tron, au dus la constituirea unui nou guvern provizoriu și proclamarea Republicii. Prăbușirea Imperiului rus, în care majoritatea celor 140 de națiuni manifestau tendințe centrifuge devenea o realitate, cu implicații directe asupra desfășurării efortului de război al coaliției Antantei, în general, asupra frontului român, în special.

Generalul Bolotov de la Cartierul Diviziei 47 Infanterie rusă prevedea la 2 martie 1917 *simptomele descompunerii și anarhiei armatei țariste ruse*. Într-un timp fulgerător de scurt marea Rusie se va transforma într-o uriașă vâlvătaie culminând cu revoluția bolșevică din octombrie 1917. Sutele de mii de dezertori de pe fronturile de luptă alimentau focul revoluționar, fafurile, crimele și ororile de la est la vest, de la nord la sud.

Pentru o vreme armatele ruse de pe frontul român și-au mai păstrat, întrucâtva, aspectul de trupe regulate grație pildei pe care o dădeau ostașii români, dar și energiei unora din comandanții lor, oameni cu o conduită ireproșabilă, pentru care istoria va avea numai cuvinte bune. Speranțele renăscute pentru o clipă în vara anului 1917 se spulberau însă chiar în toiul marilor bătălii de la Mărăști, Mărășești și Oituz. Acțiunea ofensivă a rușilor a fost stopată, iar curând jumătate din frontul Siretului a rămas descoperit, prin părăsirea lui de către ostașii ruși, care porneau fără nici o țintă după jafuri și omoruri, invadând întreaga Moldovă și Basarabie. Tunuri, arme, baionete, trenuri de luptă, ranițe, cartușiere și alte muniții erau lăsate de ei la voia întâmplării, la câțiva pași de tranșeele germanilor care au știut să le strângă și ulterior să le folosească. Într-o astfel de situație, părăsită, trădată, sărăcită, strânsă concentric de inamic și "amici-inamici", răvășită și subminată și în interiorul său de aceeași "amici-inamici", - ce putea face România, al cărei teritoriu liber se scurtase la o suprafață de 11 județe ale Moldovei!?

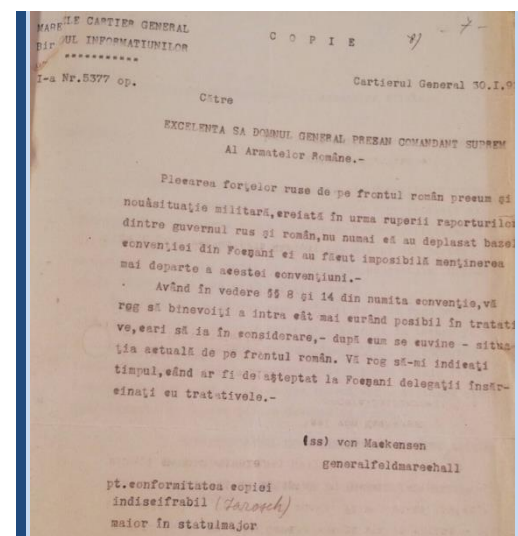
Pe frontul român războiul de apărare și de întregire avea deznodământul Armistițiului, cerut chiar de către spărgătorul de fronturi feldmareșalul Makensen printr-o notă diplomatică (anexă). Prin parlamentarii de pe front, acesta solicita generalului Prezan, având în vedere situația creată pe front de plecarea armatei ruse, ca pe baza Convenției de la Focșani să trimită delegați la tratative.

La Petrograd războiul civil, războiul fratricid, care se adâncea zi cu zi. Ce se petrecea în acest timp în Basarabia?

Colcăind în viermăria dezertorilor ruși de pe frontul român și rău-făcătorilor, drojdiile cetățenești locale, Basarabia amenințată să devină o pădure, un codru nesfârșit de cruci, un pustiu în care numai corbii să dea semne de viață prin sinistrul lor croncăit. Patrioții de aici au încercat atunci o ultimă și eroică, sforțare de a pune oarecare rânduială în mersul treburilor publice. Sub pretextul adoptării regimului sovietic, ca și alte gubernii din fosta împărăție pravoslavnică, ei încep să-și aleagă comitetele sătești, orașenești și

fac o primă încercare de auto administrare provincială cu un soviet fără culoare pronunțat națională și sub dependența centrală a Petrogradului. Chiar compoziția lui era aproape identică cu a capitalei ruse, având controlul comisarului guvernului, numit de către Sovietul central de la Petrograd.

Odată cu aceasta au început să se miște și ostașii moldoveni, care se aflau în diferite garnizoane ale Rusiei, (sub conducerea ofițerilor moldoveni) fiind influențați de idei bolșevice cu care veneau în contact. Centrele mai importante în care s-au constituit primele organizații ostășești naționale moldovenești au fost: Iași, Chșinău, Odessa, Ecaterinoslav, Sevastopol și Kiev. În acest din urmă oraș, sufletul mișcării naționale

erau studenții basarabeni și prizonierii de război ardeleni și bucovineni. Desigur că aceste organizațiuni ostășești erau încheiate în baza principiilor socialiste, având în fruntea lor comitete de conducere¹.

Generalul Ernest Broșteanu

General ERNEST BROȘTEANU², s-a născut la 24 ianuarie 1869 la Roman. După absolvirea cursurilor primare și liceale urmează școala de ofițeri și devine sublocotenent, la 16 iulie 1890, repartizat la Regimentul 8 Linie. Căsătorit cu domnișoara Maria Carp, la 3 noiembrie 1894, divorțează la 10 mai 1897 și se recăsătorește cu domnișoara Olga A. Duca, la 12 iulie 1898, căsnicie din care are doi fii, Ernest și Radu Pavel. În cariera militară Ernest Broșteanu activează la mai multe unități operative, dar și la instituții militare de învățământ. Calitățile sale militare, pedagogice și intelectuale permițându-i o largă abordare tematică, o analiză temeinică și profundă a oricărui domeniu în acțiuni practice cât și în lucrări teoretice publicate, în special, în Revista Infanteriei. Pentru a-1 cunoaște mai bine am răsfoit memoriul său calificativ deoarece cel mai bine l-au cunoscut șefii săi nemijlociți.

După scurte stagii la Regimentele 14 Roman, 6 Tecuci nr. 24, Corpul 3 Armată, și la Școala fiilor de militari din Iași, ajunge și la Batalionul 4 Vânători. Comandantul acestei unități deși aprecia că este inteligent, onest, activ și exact la ordin sesizează lipsa de experiență în conducerea vânătorilor căci a

pierdut obiceiul trupei și are multă trebuință de a rămâne la front. La inspecția din același an însă, generalul Jarca îl remarcă pentru că citește hărțile cu multă lejeritate. Știe regulamentele și are conduită bună. Pus pe muncă locotenentul Ernest Broșteanu atrage simpatia comisarului regesc, căpitan Kirculescu, care în octombrie 1897, îl descrie ca pe un ofițer conștiincios cu o cultură deosebită, conduită demnă și plin de tact. În 1898, convinge pe șefii săi că merită a fi dat de exemplu între carnarazi. Timpul liber îl ocupă studiind. Conduită excelentă îl propun pentru a fi pus la alegere pentru gradul de căpitan. Ernest Broșteanu, în 1898, a fost admis la Școala Superioară de Război, având gradul de locotenent, fiind un ofițer studios apreciat pentru conduită și inteligență. Meritele sale în serviciu dau cele mai frumoase impresii, după cum se exprima căpitanul Mărculescu. După absolvirea Școlii Superioare de Război a fost repartizat la Regimentul 15 Războieni cu gradul de căpitan. Comandantul acestui corp, locotenent colonel Mănescu reține în memoriul său din 1901, „... studios și capabil. Pune o deosebită bunăvoință pentru a-și îndeplini cel mai bine posibil toate îndatoririle date. Conduită ireproșabilă. Caracter blând. Judecată dreaptă. Foarte manietrat deși nu a obținut media în școala de război pentru ofițer de stat major, posedă un bun capital de cunoștințe care unite cu facultățile ce are a pune în practică îl propun cu totul în rândul ofițerilor ce se disting prin neobținerea mediei (de stat major) câștigă corpul de trupă un om valoros. Și pierde serviciul de stat major”. La aceste note comandantul brigăzii, colonelul Botez, adaugă, „vorbește și scrie în limba franceză, tratează bine pe subordonați, se ocupă de compania sa și o comandă bine. Util la orice serviciu.

În 1905 promovează examenul de capacitate și este în anii următori propus la *înaintare cu distincție*. La 7 aprilie 1909 a fost avansat la gradul de maior, remarcându-se la manevre cu Regimentul 20 Teleorman, prin comanda energică, prin spiritul fin de observație și prevedere. Simțul onoarei

¹ Constantin Moșincat, Ion Dănilă, Neculae Moghior, *op. cit.*, p. 103

² Constantin Moșincat, *Cronică de marș*. Ed. Cogito, Oradea, 1996, p.22-32; 114-116

dezvoltat, curajul răspunderii și spiritul militar. Ofițer cu multă demnitate. Moral integru, conduită foarte bună și multă putere de muncă. Ajuns la maturitatea vârstei, trecând și prin postul de comandă la corpul grănicerilor, în 1910, comandantul Regimentului 14 Roman îl face un portret ce-l definește.

Despre felul strălucit în care și-a făcut datoria pe frontul întregirii aflăm din notele calificative date de generalul Nicolae Rujinschi, comandantul Brigăzii 38 Infanterie. L-am avut subordine colonel, comandantul Regimentului 53 Infanterie. În zona Oltenița, abia ajunși la Galbenă, a ocupat cu Regimentul său poziția ordonată de Divizia 10, dar abia instalați pe poziție a primit ordin de a pleca în Dobrogea constituând cu Brigada 28 — Divizia 15 Infanterie, sub cornanda domnului general Grigorescu. Colonelul Broșteanu în fruntea brigăzii din cap a trecut de Harabagi, a ajuns pînă la 100-200 m de tranșeele inamăcului când fiind grav rănit împreună cu ajutorul său, a fost nevoie imperioasă de a se evacua. În această situație Regimentul a început a șovăi și a fost silit să se retragă la Nord de Harabagi. Pilda frumoasă dată de colonelul Broșteanu prin avântul și curajul său căzând rănit primele linii de unde conducea atacul a avut o influență morală asupra întregului Regiment, căci în tot cursul campaniei și mai ales pe Oituz la Magyaros—Poeana Sărată, Herța etc. acest regiment s-a remarcat prin vitejie pentru care a fost decorat cu ordinul Mihail Viteazul cl. III-a.

Faptele colonelului Ernest Broșteanu din campania anilor 1916-1917 sunt sintetizate într-un document, a cărui autor a rămas până astăzi neidentificat, din care cităm. În același timp cu atacul Turtucaii, Mackensen „aruncă trupele armatei a treia bulgară peste frontieră, în direcția Silistrei și a Bazargicului. Izolarea în care se găseau cele trei orașe ale Dobrogei de sud fu exploatată cu succes de abilul tactician german. Coloane puternice fură trimise în spațiile intermediare, pentru a despărți cele trei orașe și a împiedica garnizoanele respective să-și dea ajutor reciproc. Cetățile aveau să fie atacate una câte una luate, mai înainte ca trupele rusești, care soseau greoi, să fi ajuns în zona de luptă, ca să poată coopera cu armata română”.

Executat cu repeziciune și cu vigoare planul lui Mackensen păru la început că reușește. Cu trupe germane nou sosite, printre care un regiment din Prusia orientală și un regiment de *ulani*, el întări aripa stângă, formând grupul Bode, de puterea unei brigăzi, pe care îl împinse cu putere înainte, de-a lungul Dunării, în direcția Cernavodei. Planul lui Mackensen era îndrăzneț. El da atacul principal cu trupe germane asupra aripei drepte române, cu intenția de a o dezlipi de Dunăre, împingând-o spre răsărit. Brigada germană Bode atacă cu putere de-a lungul Dunării spre a forța drumul spre Cernavodă, și a pune mâna pe marele pod, a cărui elegantă țesătură se zărește prin ceață, la 20 km depărtare. Situația este critică. Aripa stângă a Diviziei Socec se clătină și se împinsă înapoi. Prin spărtura dintre ea, divizia 9 inamică înaintează ca o pânză. O intervenție energică salvează însă situația.

Trupele Diviziei a 15-a, abia debarcate la Cernavodă, sunt trimise imediat în luptă. Regimentul 53 de infanterie sosește în marșuri forțate la Arabagi, unde frontul e aproape pătruns de inamic. În frunte cu comandantul său, colonel Ernest Broșteanu, el se avântă superb la atac cu baioneta. Lupta se dă cu furie, colonelul Broșteanu însuși cade rănit, dar inamicul e respins; frontul nostru se restabilește. Pentru acest act de eroism colonelul Ernest Broșteanu a fost decorat cu ordinul Mihail Viteazul clasa a III, cu decretul din 28 septembrie 1916 cu citația: „pentru că fiind trimis să degajeze în stânga diviziei cu regimentul său, a știut să inflăcăreze pe soldați în așa grad că ei au pornit la atac cântând. A fost rănit în fruntea regimentului, în ziua de 3 septembrie 1916, în lupta la sud de Arabagi—Dobrogei. Mai târziu a primit și ordinul francez Legiunea de Onoare în grad de cavalier.

Cetățenii Iașului (scrisoarea prof. I. Paul) vor să dăruiească colonelului Ernest Broșteanu, comandantul Regimentului 53, o sabie de onoare, pentru actul de eroism de la 3 septembrie în lupta de la Arabagi. Broșteartu a fost rănit de un glonte de pușcă de mitralieră în partea stângă a toracelui. Spre amintirea vitejiei sale ne-am constituit un comitet compus din Ion V. Praja, Ern. Severin, R. Sutz și eu, și am adunat, în 10 zile, suma de 5 000 lei pentru o sabie de onoare. Această sabie nu a mai fost făcută niciodată. Colonelul Broșteartu, altruistat, a hotărât ca restul sumei adunate să fie donate Societății pentru învățătura poporului român din Iași, pentru constituirea unui fond.

Încheiem aceste amintiri și note ale intervenției trupelor comandate de generalul Ernest Broșteanu cu un document emanat și semnat de la Sfatul Țării de către președintele acestuia, datat chiar

AVRAM IANCU - 200!

Nr. 4(44)/Aprilie 2024)

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

27 Martie cu privire la reforma agrară ce urma a se face „pe seama norodului”, din care mai aflăm dorința „ de recrutare regională a armatei”, și guvernare locală prin lege.

 PREȘEDINȚA
 CONSILIULUI DE MINIȘTRI

No.

Chisinau 27 Martie 1918

Basarabia

Redacția mea

39

Sfatul Țării actual rămâne în funcțiune, dar numai pentru a rezolvi reforma agrară după nevoile poporului. Guvernul va supune Constituantei, din care au să facă parte și reprezentanții aleși ai Basarabiei, normele hotărâte de Sfatul Țării și care rămân până la rezolvirea chestiunii de această Constituanta.

Basarabia își păstrează autonomia provincială având consiliul ei provincial (Dieta) ales, pe viitor, prin vot universal direct și secret, cu organe implinitoare ale unei administrații proprii.

Acest Consiliu provincial are votarea bugetelor locale și controlul organelor zemstrelor și orașelor. Organele lui implinitoare numesc funcționarii administrativor locale, iar guvernul numește pe funcționarii înalți.

Recrutarea armatei este, cu înțelegerea Țării, regională.

Legile în vigoare și organizația locală, (zemstvo și orașe) rămân în putere și nu pot fi schimbate de Parlamentul Român decât după ce vor putea lua parte la lucrările lui și reprezentanții Basarabiei.

Se vor respecta drepturile dobândite ale minorităților din Basarabia.

Guvernul oferă ca două reprezentanți ai Basarabiei desemnați de actualul Sfat al Țării să intre în Consiliul de Miniștri Român.

Basarabia va fi primită în Parlamentul Țării un număr de reprezentanți proporțional

cu populația. Ei vor fi aleși pentru Camera
 vot universal, pentru Senat după vorurile
 se vor indica de Constituanta.

Votul universal egal, secret și direct
 servii de bază pentru alegerea lui Basarab
 voloste, sat, oraș, și Jemshve.

Libertatea personală, libertatea tiparului
 cuvintului, a credinței, a adunării și
 libertățile obștești rămân garantate
 Constituție pentru Basarabia ca și pentru
 țară.

Toate călcănte de legi făcute sau
 politice în oarecărte lucruri ale președ
 Qui urma vor fi amnestiate.

Basarabia unindu-se ca fiică cu
 la România, Parlamentul va hotărâ
 cea neîntârziată a Constituantei - în care
 într-o proporțional cu populația, și
 țării Basarabiei, alții prin vot univ
 spre a hotărâ împreună cu toți înser
 în Constituție a principilor și garanțiilor
 mai sus.

Ministru Președinte